

TBR 2017/125

Opdrachtgevers en MVO opdrachtgeverschap

- A.C.P. Frijters¹

1. De urgentie maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven

In de bouw vinden relatief veel ongevallen plaats. Dat is niet alleen in Nederland het geval. Niet vreemd dus dat over de gehele wereld de bouwnijverheid extra aandacht krijgt als het ongevalenreductie betreft. Onderzoek van onder andere de HSE (Verenigd Koninkrijk) heeft uitgewezen dat ongeveer 40% van de ongevallen een relatie heeft met keuzes die gemaakt worden in de ontwerpfase. In Nederland hebben we het over 3920 ongevallen die een schadelast geven van € 37.000.000 (Ongevallenmonitor Arbow over 2015). Daarvan komen 1.568 ongevallen (met een totale schade van € 14.800.00) voort uit keuzes die onder verantwoordelijkheid van de opdrachtgever worden gemaakt.

2. Regelgeving omtrent ongevallen in de bouw

In veel landen is dit reden om via wetgeving de opdrachtgever een taak te geven bij het voorkomen van ongevallen in de bouw. Op Europees niveau heeft dat geresulteerd in de Richtlijn 92/57EG, die in Nederland is omgezet en opgenomen is in het Arbobesluit (hoofdstuk 2 afdeling 5). De EU richtlijn 92/57 heeft als doel de verschillende partijen te verplichten en verantwoordelijk te maken voor het aanwenden van hun invloed op veiligheid en gezondheid tijdens werkzaamheden.

Het merendeel van de ongevallen zijn valongevallen (in Nederland ongeveer 25%; zo blijkt uit Ongevallenmonitor Arbow). Om valongevallen te reduceren is er de Richtlijn 2001/45/EC. Hierin is vastgelegd dat in geval van werken op hoogte de veiligheid niet ondergeschikt is aan economische overwegingen (Derdeuitgangspunt; De verbetering van de veiligheid, de hygiëne en de gezondheid van werknemers op het werk is een doel dat niet aan zuiver economische overwegingen ondergeschikt mag worden gemaakt.).

¹ Adri C.P. Frijters is werkzaam bij A3-Arbeidsveiligheidsadviesing (a3-a.nl) en parttime verbonden aan DSyS (TU-Delft Safety & Security Institute).

Met ingang van 1 januari 2017 is een aantal bepalingen in het Arbobesluit aangescherpt zodat de doelstelling van de Richtlijn beter wordt weergegeven. Zo is de opdrachtgever duidelijker aan te spreken op de veiligheid en gezondheid tijdens de werkzaamheden die hij laat uitvoeren (Arbobesluit 2.26; De opdrachtgever is verplicht in de ontwerpfase zich ervan te vergewissen dat de betrokken werkgevers en zelfstandigen in staat zijn de verplichtingen voor de arbeidsomstandigheden die gelden in de uitvoeringsfase na te komen, in het bijzonder de verplichtingen, bedoeld in de artikelen 3, 5, eerste en derde lid, en 8 van de wet en hoofdstuk 4, afdeling 5.). Ook de definitie 'opdrachtgever' is aangescherpt in het Arbobesluit art 1.1.2.c (opdrachtgever:

1°. voor de toepassing van hoofdstuk 2, afdeling 5, en artikel 9:6: i. degene voor wiens rekening een bouwwerk tot stand wordt gebracht, dan wel; ii. op wiens initiatief een bouwwerk tot stand wordt gebracht, dan wel; iii. de onder i en ii bedoelden tezamen;)

De taak die de opdrachtgever hiermee krijgt, is dat er zo min mogelijk gevaren zijn tijdens het maken, het gebruiken, het onderhoud en de slopen van zijn bouwwerk. Dit kan hij alleen goed invullen als hij zorgvuldig zijn ontwerpteam samenstelt. Beoordeling op onder andere 'past performance' zou mogelijk onderdeel kunnen zijn van de selectie. Fouten die het ontwerpteam maakt, vallen in de relatie opdrachtgever en slachtoffer onder de verantwoordelijkheid van de opdrachtgever. De ontwerpers moeten bij het reduceren van gevaren de arbeidshygiënische strategie aanhouden². Dat wil zeggen dat het wegnemen van het gevaar (niet op hoogte werken) prevaleert boven het beheersen (plaatsen van leuningen) en dat het beheersen pre-

² Arbobet artikel 3.b: "tenzij dit redelijkerwijs niet kan worden gevergd worden de gevaren en risico's voor de veiligheid of de gezondheid van de werknemer zoveel mogelijk in eerste aanleg bij de bron daarvan voorkomen of beperkt; naar de mate waarin dergelijke gevaren en risico's niet bij de bron kunnen worden voorkomen of beperkt, worden daartoe andere doeltreffende maatregelen getroffen waarbij maatregelen gericht op collectieve bescherming voorrang hebben boven maatregelen gericht op individuele bescherming; slechts indien redelijkerwijs niet kan worden gevergd dat maatregelen worden getroffen die zijn gericht op individuele bescherming, worden doeltreffende en passende persoonlijke beschermingsmiddelen aan de werknemer ter beschikking gesteld;".

valeert boven het werken met persoonlijke beschermingsmiddelen (werken met valgordel).

3. Gaat de verantwoordelijkheid van de opdrachtgever ver genoeg?

In het Arbobesluit worden de problemen samenhangend met Asbest en bodemverontreiniging genoemd.³ De opdrachtgever moet een inventarisatie kunnen overleggen. De opdrachtgever is verantwoordelijk voor de consequenties die voortvloeien uit de aanwezigheid van asbest en bodemverontreiniging op de werkplek. Dat impliceert dat de opdrachtgever verantwoordelijk is voor het aanbieden van een veilige werkplek. Het besluit noemt verontreiniging en asbest, maar waarom deze verantwoordelijkheid niet doortrekken naar bijvoorbeeld veilig werken op hoogte? Dit is geheel in lijn met de EU Richtlijn.

Wie wel eens in Euro Disneyland (Frankrijk) is geweest, is het mogelijk opgevallen dat op de daken waar incidenteel iemand op moet zijn, hekken zijn geplaatst. Op het vliegveld Charles de Gaulle staan er zelfs hekken op de kiosken in de vertrekhallen. Ook in andere landen rusten op de opdrachtgever/eigenaar van een gebouw zwaardere verplichtingen betreffende het faciliteren van een veilige werkplek.

Dit is overigens niet alleen een kwestie van de wet naleven, handelen in de geest van de wet, fatsoen of Maatschappelijk verantwoord ondernemen, maar ook een kwestie van slim nadenken over onderhoudskosten. Het werken achter valbeveiliging gaat stukken sneller en de kwaliteit van het werk is beter dan wanneer gewerkt moet worden met een lastige gordel om. Indien er geen hekken aan de rand van het dak staan, zal voor elke klus op hoogte een dakrandbeveiliging geplaatst moeten worden. Immers de arbeidshygiënische strategie moet worden gevolgd bij het beschermen van de werknemers en economische argumenten mogen geen reden zijn om te werken met individuele beveiliging. Het plaatsen van hekken, het weghalen en de huur tijdens het werk zullen moeten worden doorberekend in de onderhoudskosten. Over de levensduur van het pand zijn permanent aangebrachte randbeveiligingen al snel economisch interessant.

4. Conclusie

De kwaliteit van een ontwerpteam is van belang voor de opdrachtgever gelet op de juridische consequenties, maar ook als het gaat om prijs van onderhoudskosten en ook om gevaren tijdens het gebruik. De negatieve gevolgen zullen uw imago aantasten. Er is dus reden om de rol en verantwoordelijkheid van de opdrachtgever, conform de Europese Richtlijn, breder te zien. ●

³ Arbobesluit 2.28.b: een inventarisatie en evaluatie van de specifieke gevaren voor het betreffende bouwwerk, waaronder de eventuele aanwezigheid van asbest of asbesthoudende producten als bedoeld in artikel 4.37, verontreinigde grond, verontreinigd water of grondwater of verontreinigde waterbodems, en specifieke gevaren die het gevolg zijn van de gelijktijdige en achtereenvolgende uitvoering van de bouwwerkzaamheden en in voorkomend geval van de wisselwerking met doorgaande exploitatiewerkzaamheden.